

Theo Hendriks

TOO GOOD TO BE TRUE

**WAAROM WE GEEN DAG
ZONDER VERHALEN KUNNEN**

INLEIDING

We are storytelling animals, we are wired for story. Al bijna twintig jaar vertel ik in mijn boeken en op podia dat mensen verhalenmachines zijn die denken en leven in de structuur van verhalen. De boeken die ik over storytelling heb geschreven gaan vooral over de praktische toepassing ervan, het zijn echte *how-to*-boeken. Maar hoe zit het echt? Wat betekent ‘tot de verbeelding spreken’ en ‘tot leven wekken’, en waarom is dat zo belangrijk? Het werd tijd voor een verdiepend boek over de precieze werking van onze verhalenmachine. Waarom houden we toch zoveel van verhalen, waarom verzinnen en vertellen we ze, waarom geloven we erin en handelen we ernaar? Hoe komt het dat verhalen ons houvast, hoop en troost bieden en ons tegelijkertijd in verwarring brengen? Waarom wint het ene verhaal het van het andere? We zijn omringd door verhalen, maar welk verhaal leven we zelf en door welke verhalen worden we geleefd?

In dit boek verken ik onze omgang met verhalen en hoe ze op ons inwerken. Hoe we feiten van fictie proberen te scheiden, hoe we het verifieerbare proberen te onderscheiden van het voorstelbare en waarom dat vaak niet lukt. In het eerste hoofdstuk onderzoeken we onze wat wankelende verhouding tot de waarheid. Hoe bepalen we wat waar is en wat niet, welke bronnen gebruiken we om waarheid te onderscheiden van leugens, en hoe weten we of we met feiten of met verzinsels te maken hebben? Wat zijn absurde uitwassen van onze waarheidsvinding en wat zijn de soms verwoestende gevolgen van het voortdurende gevecht om de waarheid? In het tweede hoofdstuk verklaren we die wankelende verhouding vanuit de werking van onze verhalenmachine. Waar komt onze ongebreidelde hang naar verhalen vandaan? Waarom maken en vertellen we verhalen, hoe bedenken we ze en waarom doen we dat? Waarom geloven we het ene verhaal wel en het andere niet, soms zelfs tegen beter weten in? Waar ligt de grens tussen geloven in en twijfelen aan, wanneer winnen verhalen het zelfs van de feiten?

In het derde hoofdstuk onderzoeken we hoe we met behulp van onze verhalenmachine ons eigen verhaal vormen, aanscherpen, bijwerken en soms zelfs radicaal herschrijven, en wat de invloed van dat eigen verhaal is op ons beoordelingsvermogen. De antwoorden die we in dit hoofdstuk vinden, brengen ons een stuk dichterbij het

antwoord op de vraag waarom we niet zonder verhalen kunnen. In het vierde en laatste hoofdstuk komt ten slotte alles bij elkaar. Dit gaat over het ontstaan en de functie van de grote verhalen over gebeurtenissen, mensen en groepen. Over de verbindende rol die ze spelen en over de invloed die ze op ons en op ons eigen verhaal hebben. Over de helden, over de vertellers en de doorvertellers. En ook over de gemeenschappelijke kenmerken van de grote verhalen die ons omringen.

Daarmee is dit boek een fundamentele zoektocht naar de werking van verhalen. Niet alleen naar de pracht en kracht ervan, maar ook naar de macht die ze over ons hebben. Een reis vanuit de mooiste sprookjes en mythologische heldenverhalen naar de ongelofelijkste complottheorieën en voorbeelden van propaganda en nepnieuws. We zijn verslaafd aan verhalen. Zelfs al zijn ze soms te mooi om waar te zijn, we kunnen geen dag zonder.

Amsterdam, januari 2023

VOORAF

DE WAARHEID EN HET SPROOKJE

Op een dag liep de waarheid in gedachten verzonken over straat. Volledig naakt, zoals ze geboren was. Niemand wilde haar zijn huis binnenlaten. Iedereen die haar tegenkwam, sloeg uit angst voor haar op de vlucht. Ze was erg bedroefd en verbitterd.

Toen ontmoette ze het sprookje. Het sprookje droeg schitterende, veelkleurige kleren, die iedereen prachtig vond. Het sprookje vroeg haar: ‘Vertel me, geëerde vriendin, waarom ben je zo neerslachtig en loop je zo bedroefd op straat rond?’

De waarheid antwoordde: ‘Het gaat erg slecht met me. Ik ben oud en bejaard, en niemand wil me kennen.’

Daarop antwoordde het sprookje: ‘Het is niet omdat je oud bent dat de mensen niet van je houden. Ik ben ook erg oud en hoe ouder ik word, hoe meer de mensen van me houden. Luister, ik zal je het geheim van de mensen onthullen: ze willen graag dat iedereen mooi is en zich

een beetje verkleedt. Ik zal je net zulke kleren lenen als ik zelf draag en je zult zien dat de mensen dan ook van jou houden.’

De waarheid volgde deze raad op en maakte zich mooi met de kleren van het sprookje. Sindsdien trekken de waarheid en het sprookje samen op en de meeste mensen houden van allebei.

(Jakob Kranz, 1740-1804. Sprookjes van de Haskala)

US &

THEM

Het voortdurende gevecht om de waarheid

Jacob Anthony Angeli Chansley was een Amerikaanse jongen zoals zoveel. Hij groeide op in een republikeins gezin in Phoenix, Arizona. Als aanhanger van George W. Bush steunde hij in 2003 de invasie van Irak. Twee jaar later, op zijn zeventiende, werd hij bevoorradingsmedewerker op het vliegdekschip *uss Kitty Hawk* van de Amerikaanse marine, maar nadat hij een vaccinatie tegen miltvuur had geweigerd, werd hij van boord gestuurd en ontslagen. Hij had iets meer dan twee jaar een uniform gedragen. Volgens eigen zeggen heeft zijn militaire diensttijd achteraf een cruciale rol gespeeld in zijn proces van ontwaken.

In 2008 begon hij op internet onderzoek te doen naar volgens hem verdachte globalistische organisaties als Illuminati en de Bilderberggroep. Hij voorspelde al begin dat jaar dat outsider Barack Obama de volgende president zou worden, omdat hij dat in een visioen had gezien en de nieuweling favoriet was bij de globalisten. Rond 2010 verklaarde hij zich sjamaan. Onder de naam *Yellowstone Wolf* begon hij cursussen te verkopen via zijn virtuele *Starseed Academy*. Het leverde hem slechts een karig inkomen op, maar hij hield vol. Zijn koers was immers uitgezet; als je eenmaal een dieper spiritueel bewustzijn hebt bereikt, is er geen weg meer terug.

Hij bleef zoeken naar de waarheid en in 2016 vond hij die bij Donald Trump. Hij verdiepte zich in de zogenaam-

de Pizzagate-samenzwering. In gehackte e-mails van de Hillary Clinton-campagne ontdekten mensen allerlei aanwijzingen dat er kinderen gevangen werden gehouden in de kelder van een pizzeria in Washington. Hij sloot zich aan bij QAnon, dat een linkse samenzwering tegen de Amerikaanse president en zijn aanhangers ontmaskerde. Naast de corruptie bij de overheid ontdekte hij ook dat leiders wereldwijd samenspannen om grote wetenschappelijke ontdekkingen voor het publiek verborgen te houden om daarmee het systeem zo lang mogelijk te houden zoals het is. Op een gegeven moment pasten voor Chansley alle puzzelstukjes in elkaar en zag hij in volle omvang wat er aan de hand was. In zijn eerste boek, *Will & Power: Inside the Living Library (Volume 1)*, dat in 2017 onder het pseudoniem Loan Wolf verscheen, trachtte hij die voor velen verborgen waarheid te onthullen.

Vanaf dat moment ging Chansley onder de naam Q Shaman meedoen aan plaatselijke QAnon-demonstraties en organiseerde hij eenmansprotesten bij het Arizona State Capitol. Hij verscheen er in wat zijn kenmerkende outfit zou worden: een ontbloot bovenlijf met uitgebreide tatoeages uit de noordse mythologie, een geschminkt gezicht – in het begin zwart-wit, later in de kleuren van de Amerikaanse vlag – een versleten broek en een bontmuts met twee buffelhoorns. Vaak droeg hij een protest-

bord bij zich met daarop de tekst Q SENT ME. Zijn outfit diende twee doelen: aandacht krijgen van het publiek voor de wereldwijde samenzwering en de boze geesten in de regering en de media afweren door ze tegemoet te treden met de positieve energie van zijn sjamaangeest.

Onder de naam Jacob Angeli publiceerde hij in 2020 zijn tweede boek *One Mind at a Time: A Deep State of Illusion*. Het boek begint met een citaat uit een toespraak van president Kennedy uit 1961: *'For we are globally opposed by a monolithic and ruthless conspiracy that relies primarily on covert means to expand its sphere of influence.'* De Koude Oorlog was op een kookpunt beland en Kennedy riep in de toespraak het spookbeeld van de Sovjetexpansie op. Maar Chansley las tussen de regels door, volgens hem had Kennedy het destijds over niets minder dan de deep state. Een onbekend en ongecontroleerd deel van de Amerikaanse regeringsmacht die maatschappelijke prominenten van binnen en buiten de regering rekruteert en chanteert om haar permanente contrarevolutie van satanische pedofilie in stand te houden.

In het vervolg van het boek ontleedt Chansley de deep state in vijf afzonderlijke lagen van groepen die in het geniep allerlei duistere zaken regelen. De eerste laag is die van de corrupte intelligentsia die het Amerikaanse onderwijssysteem aantasten en via de mainstream media pola-

riserende en misleidende frames verspreiden. In de tweede laag bevinden zich de politici en andere figuren uit hoge maatschappelijke organisaties die de afgelopen jaren als zedendelinquenten werden ontmaskerd, maar die in feite CIA-contractanten waren die uiteindelijk werden gestraft voor hun ongehoorzaamheid tegen de deep state. Dit is de laag van de politieke chantage. In de derde laag bevinden zich mensen die zich bezighouden met valse diplomatie, zoals de rekrutering van naziwetenschappers na de Tweede Wereldoorlog en het uitvoeren van *mind control experiments*, zoals die van de CIA in de jaren vijftig. De vierde laag wordt gevormd door bedrijven die het militair-industriële complex runnen en daarmee de corrupte regering manipuleren. Dit is de laag van de militaire economie. De vijfde en diepste laag bevat mensen die dit alles koste wat kost proberen te verbergen. Zij houden zich daarnaast bezig met geheime operaties tegen allerlei buitenaardse vijandelijke troepen. In zijn boek beweert Chansley zelf ooit een ufo in zijn achtertuin te hebben waargenomen.

De naam van Donald Trump komt in het boek niet voor. Alle inzichten uit het boek had Chansley verworven door zelf onderzoek te doen, nadat hem in een visioen was verteld dat hij deel uitmaakte van een uiterst geheim militair programma van supersoldaten. Zelf was hij een buitenaards of hoger wezen dat was voorbestemd om op

te stijgen naar een andere realiteit. Die status gaf hem het vermogen om schijnbaar willekeurige gebeurtenissen te begrijpen en met elkaar in verband te brengen, van tv-programma's die hij als kind had gezien tot recente Facebook-berichten op zijn tijdlijn. Al deze inzichten hadden hem in een unieke positie gebracht. Dit was waarvoor hij van jongs af aan was voorbestemd: het waarschuwen en redden van de mensheid. Hij nam het op tegen de meest kwaadaardige krachten ter wereld, gesterkt door zijn vertrouwen in God en zijn geloof in Q. Hij was ervan overtuigd dat alles uiteindelijk zou resulteren in iets goeds voor de mensheid. Ondertussen knoopte hij zonder vast werk de eindjes aan elkaar en leefde hij van de goedheid van vrienden en niet nader genoemde relaties.

Na de presidentsverkiezingen van 2020 concentreerden Chansleys protesten zich op het aanvechten van de uitslag. Hij kampeerde buiten het gerechtsgebouw van Maricopa County in Arizona tijdens het tellen van de stemmen en hield een dag na de verkiezingen een toespraak, nadat Joe Biden eerder op tv zijn overwinning had opgeëist. Hij vertelde zijn toehoorders dat de uitslag nog niet eens was vastgesteld en dat ze die sowieso niet moesten geloven. De verkiezingen waren vervalst, de leugenaars zouden worden betrapt en hun straf niet ontlopen. Want Trump kon niet verliezen, hij won altijd.

Op de dag dat de uitslag van de verkiezingen formeel

zou worden bekrachtigd door Senaat en Congres reisde Chansley met een groep vrienden naar Washington om een einde te maken aan het verkiezingsbedrog. Op uitdrukkelijk verzoek van president Trump, die alle patriotten had opgeroepen om er die dag te betogen. Tijdens de bestorming van het Capitool ging hij onder het voortdurend uitschreeuwen van het woord ‘*Freedom*’ als een van de eersten naar binnen, gekleed in zijn sjamanistische outfit met in zijn hand een speer van bijna twee meter waaraan hij een Amerikaanse vlag had gebonden. Hij betrad de Senaatskamer en poseerde daar op het verhoogde platform voor de stoel van vicepresident Mike Pence. Op diens bureau liet hij een brief achter met een volgens velen niet mis te verstane tekst: *‘It’s only a matter of time, justice is coming!’*

Na de rellen zei hij tegen verslaggevers dat hij het als een overwinning beschouwde dat ze in het Capitool een stel verraders hadden opgejaagd, die hun gasmaskers hadden opgezet en zich hadden teruggetrokken in hun ondergrondse bunker. Hij vond dat hij niets verkeerd had gedaan, de politie had de menigte aanvankelijk de toegang geweigerd, maar hun die later alsnog toegestaan. Hij maakte zich dan ook geen zorgen over een mogelijke aanklacht, ook al omdat hij geen strafblad had. Drie dagen na de bestorming werd Chansley gearresteerd en aangeklaagd voor ‘het willens en wetens betreden van of

verblijven in een beperkt toegankelijk gebouw of terrein zonder wettige toestemming, en het plegen van wanordelijk gedrag op Capitool-gronden'. Eenmaal in de gevangenis weigerde hij net zo lang te eten tot hij biologisch voedsel kreeg. In een interview met zijn moeder over de standpunten en daden van haar zoon, zei ze enkel dat er veel moed voor nodig is om een ware patriot te zijn.

Zijn advocaat riep president Trump publiekelijk op zijn cliënt gratie te verlenen, met het argument dat Chansley ongewapend, niet gewelddadig en niet destructief was geweest en had gehandeld op 'uitnodiging' van de president. Trump weigerde, waarop Chansley via zijn advocaat verklaarde dat hij het zeer betreunde dat hij niet alleen door de president was bedrogen en voorgelogen, maar dat hij zich door dat bedrog in een positie had gemanoeuvreed waarin hij beslissingen had genomen die hij niet had mogen nemen. Een maand later, op 8 februari 2021, werd op CNN een door Chansley geschreven verklaring voorgelezen waarin hij afstand nam van Trump en spijt betuigde voor zijn deelname aan de bestorming. Zijn advocaat beweerde dat Chansley onder invloed van de vele uitingen van Trump, de berichten op social media en de artikelen van allerlei conservatieve media was gehersenspoeld en bij gebrek daaraan in de gevangenis bij zinnen was gekomen. Uiteindelijk biechte hij bijna acht maanden later in de rechtbank zijn

schuld op. Tien weken later werd hij veroordeeld tot dertig maanden gevangenis, na aftrek van voorarrest.

We houden van de waarheid, we kunnen niet zonder

Jacob Chansley geloofde dat hij na lang onderzoek en speurwerk op een diep verborgen waarheid was gestuit. Zo belangrijk dat hij haar wereldkundig moest maken, om zo de mensen te wijzen op allerlei duistere zaken die het daglicht niet konden verdragen. Maar is dat zo, of was hij niets anders dan een gehersenspoelde activist die langzaam maar zeker zo sterk was gaan geloven in een steeds complexer wordende complottheorie en steeds verder was geradicaliseerd? Wellicht was hij gaandeweg veranderd in een narcistische onheilsprofeet die zichzelf als middelpunt zag, iemand die niet meer zonder de aandacht van zijn publiek kon. Een tragisch figuur die omwille van al die aandacht in zijn zelfgecreëerde mythe was gaan geloven omdat hij wist dat er alleen dan naar hem werd geluisterd. Vandaar de boeken, vandaar de speer, de vlag en de bontmuts met buffelhoorns in het Capitool. Uiteindelijk verklaarde hij bij zijn veroordeling: 'Ik ben absoluut schuldig aan deze misdaad, maar ik ben op geen enkele manier een gevaarlijke crimineel. Ik ben geen bin-

nenlandse terrorist, ik ben geen opstandeling. Ik ben hooguit een goed mens die de wet heeft overtreden.'

In dit hoofdstuk onderzoeken we onze verhouding tot de waarheid. Hoe verloopt onze zoektocht naar wat waar is en wat niet, welke bronnen gebruiken we om waarheid te onderscheiden van leugens, en hoe bepalen we of we met feiten of met verzinsels te maken hebben? Wat zijn absurde uitwassen van onze waarheidsvinding en wat zijn de soms verwoestende gevolgen van het voortdurende gevecht om de waarheid. Om met dat laatste te beginnen: ons gevecht om de waarheid is niet iets van de laatste tijd, het is van alle tijden. Rond 1980 sloot ik me aan bij de Communistische Partij Nederland (CPN), voornamelijk om me af te zetten tegen mijn vader. Ik was naarstig op zoek naar 'andere informatiebronnen' die mij de andere kant van de Koude Oorlog zouden laten zien. Ik nam een abonnement op *De Waarheid*, ging die krant zelf bezorgen en later zelfs hardop uitventen op de Stadhuisbrug in Utrecht. Mijn vader wees mij herhaaldelijk – en naar later bleek terecht – op de band tussen het Kremlin en de CPN. Volgens hem werd de hele antikernwapenbeweging gefinancierd door Moskou. Ik was echter overtuigd van het belang van wereldvrede, zag de imperialistische en kapitalistische Verenigde Staten als agressor en vond daarin *De Waarheid* bijna dagelijks aan mijn zijde.